

Убивство в Месопотамії

Про книгу

Медсестра Емі Лезерен прибуває до Іраку на розкопки в Тель-Ярімджі. На прохання відомого археолога Еріка Лайднера вона стає доглядальницею його дружини. Кохана Лайднера наче цілком здорова, а проте не здатна позбутися загадкового відчуття тривоги і боїться навіть найменшого поруху вітру. Та Емі недовго доводиться доглядати жінку. Місіс Лайднер помирає за дивних обставин. Що як її страхи були виправданими, а бідолашній просто ніхто не вірив? Що як це не нещасний випадок, а зумисне вбивство? Еркюль Пуаро, який проїздом опинився неподалік місця подій, вирішує допомогти в розслідуванні. На нього чекає складне завдання, адже кожен із підозрюваних має залізне алібі. Та для одного з них це лише ширма...

Agatha Christie®

АГАТА КРИСТІ

ЛЕГЕНДАРНИЙ ПУАРО

УБИВСТВО
В МЕСОПОТАМІЇ

Аґата Крісті

Убивство в Месопотамії

Роман

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
2020

AGATHA CHRISTIE, POIROT and the Agatha Christie Signature are registered trade marks of Agatha Christie Limited in the UK and elsewhere. All rights reserved.

Murder in Mesopotamia © 1936 Agatha Christie Limited. All rights reserved

Translation entitled «Убивство в Месопотамії» © 2020 Agatha Christie Limited. All rights reserved

© Hemiro Ltd, видання українською мовою, 2020

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», художнє оформлення, 2020

ISBN 978-617-12-8223-0 (epub)

Жодну з частин даного видання

не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

Електронна версія створена за виданням:

Крісті А.

К82 Убивство в Месопотамії : роман / Агата Крісті ; пер. з англ. А. Івахненко. — Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2020. — 320 с. — (Серія «Легендарний Пуаро», ISBN 978-617-12-6900-2)

ISBN 978-617-12-8135-6

ISBN 978-0-00-816487-4 (англ.)

Медсестра Емі Лезерен прибуває до Іраку на розкопки в Тель-Ярімджі. На прохання відомого археолога Еріка Лайднера вона стає доглядальницею його дружини. Кохана Лайднера наче цілком здорова, а проте не здатна позбутися загадкового відчуття тривоги і боїться навіть найменшого поруху вітру. Та Емі недовго доводиться доглядати жінку. Місіс Лайднер помирає за дивних обставин. Що, як її страхи були виправданими, а бідолашній просто ніхто не вірив? Що, як це не нещасний випадок, а зумисне вбивство? Еркюль Пуаро, який проїздом опинився неподалік місця подій, вирішує допомогти в розслідуванні. На нього чекає складне завдання, адже кожен із підозрюваних має залізне алібі. Та для одного з них це лише ширма...

УДК 821.111

Перекладено за виданням: Christie A. Murder in Mesopotamia : A Novel / Agatha Christie. — London : HarperCollins, 2016. — 288 p.

www.agathachristie.com

Переклад з англійської *Антоніни Івахненко*

Дизайнер обкладинки *Євген Вдовиченко*

Присвячується моїм багатьом друзям-археологам в Іраку та Сирії

Передмова доктора Джайлза Райлі

Події, висвітлені в цій оповіді, відбулися близько чотирьох років тому. На мою думку, нинішні обставини вимагають надати громадськості чесний і неупереджений звіт про все, що тоді сталося. Останнім часом почали поширюватися найхімерніші та найсміховинніші чутки, буцімто поліція приховує важливі докази, та інші дурниці такого ґатунку. Такі спотворення реальності найчастіше з'являються в американській пресі.

З очевидних причин було бажано, щоб ця оповідь не виходила з-під пера когось із членів експедиції, чия об'єктивність (і це цілком справедливо) могли піддати сумніву.

Тому я запропонував міс Емі Лезерен узяти це завдання на себе. Вона, безперечно, чудово підходить на роль оповідача. Вона була професіоналом найвищого рівня, безпосереднім свідком — спостережливим, і розумним, і неупередженим, адже не мала жодного зв'язку з експедицією Піттстаунського університету до Іраку.

Та переконати міс Лезерен виконати це завдання виявилось непростою справою. Чесно кажучи, це було чи не найскладнішим викликом у моїй професійній кар'єрі — і навіть після написання рукопису вона виявила дивне небажання віддати його мені. Прочитавши текст, я зрозумів, що таку поведінку можна частково пояснити деякими критичними зауваженнями, які вона висловила щодо моєї доньки Шейли. Я швидко владнав це непорозуміння, запевнивши міс Лезерен: оскільки сучасні діти, не вагаючись, критикують батьків аж у друкованих виданнях, то батьки тільки потішаються, коли їхні нащадки отримують свою порцію образ! Іншою причиною вагань міс Лезерен була її надзвичайно низька оцінка власного художнього стилю. Вона сподівалася, що я «виправлю граматичні помилки і все таке». Я ж, навпаки, відмовився змінювати бодай слово. На мій погляд, стиль міс Лезерен яскравий, індивідуальний та цілком доречний. Вона може назвати Еркуюля Пуаро в одному абзаці «Пуаро», а в наступному — «містер Пуаро». Така варіація є цікавою і наводить на думки. Інколи міс Лезерен, так би

мовити, «поводиться чемно» (зазвичай медсестри — великі шанувальниці етикету), аж раптом цікавість, яку вона виявляє до перебігу подій, стає такою по-людськи завзятою, що вона вмить забуває про свій образ поважної медсестри.

Єдине, на що я зважився, — це написати перший розділ, але і в ньому я спирався на лист, люб'язно наданий мені подругою міс Лезерен. Він повинен бути таким собі фронтиспісом — тобто слугувати приблизним нарисом оповідача.

Розділ перший

Фронтиспіс

У вестибюлі багдадського готелю «Тігрис Пелас» медична сестра закінчувала лист. З-під її чорнильної ручки стрибали рядки:

...Ну, любя, гадаю, це насправді всі мої новини. Маю сказати, мені приємно було хоч трохи побачити світ, однак Англія для мене поза конкуренцією. Бруд і безлад у Багдаді такий, що ти не повірила б, — це зовсім не романтичне місце, як ми уявляли з казок «Тисячі й однієї ночі». Так, вид на місто з річки чарівний, але саме місто — просто якийсь жах, і до того ж тут не знайдеш справжніх крамниць. Майор Келсі провів мене по базарах, і, звичайно, я не заперечую, що вони чудернацькі, але тут дуже багато сміття, та й продавці щосили стукають у мідні каструлі — у мене аж голова розболілася, — і можна сказати, що, окрім бруду, я нічого й не побачила. До того ж із цими каструлями треба бути обережним, адже вони можуть покритися мідянкою.

Я неодмінно повідомлю тобі, коли щось вигорить із роботою, про яку мені розповідав доктор Райлі. Він сказав, що цей американський джентльмен зараз у Багдаді й, можливо, прийде до мене сьогодні після обіду. Зі слів доктора Райлі, допомога потрібна не самому джентльмену, а його дружині: у неї начебто є якісь «примхи». Більше він нічого не сказав, але ж, любя, ми з тобою знаємо, що це зазвичай означає (але я щиро сподіваюся, що це не біла гарячка!). Звісно, нічого такого доктор Райлі не казав, але ж у нього був такий вираз обличчя... ну, ти розумієш, що я маю на увазі. Цей доктор Лайднер — археолог і розкопує могильний пагорб десь у пустелі для якогось американського музею.

Ну, любя, буду закінчувати. До речі, те, що ти мені розповіла про малого Стаббінса, — це дуже кумедно! Що з цього приводу сказала старша сестра?

*Все-все, закінчую.
Завжди твоя,
Емі Лезерен*

Поклавши лист у конверт, вона адресувала його до сестри Кершо з лікарні Святого Христофора в Лондоні.

Коли вона наділа ковпачок на ручку, до неї підійшов один зі слуг-арабів.

— До вас прийшов доктор Лайднер.

Сестра Лезерен обернулася. Вона побачила чоловіка середнього зросту з ледь сутулими плечима, брунатною бородою та м'яким утомленим поглядом.

Доктор Лайднер побачив жінку років тридцяти п'яти, яка мала рівну поставу й упевнений вигляд. Перед ним було життєрадісне обличчя з трішки випуклими блакитними очима, оточене блискучим каштановим волоссям. Він подумав, що жінка має саме той вигляд, який повинна мати медична сестра, що опікується пацієнтами з нервовим зривом. Весела, міцна, практична та діловита.

Так, сестра Лезерен йому підійде.

Розділ другий

Емі Лезерен, приємно познайомитися

Знаєте, а я ж насправді не письменниця і геть нічого не тямлю в цих речах. Я почала писати лише тому, що мене попросив доктор Райлі, а коли тебе про щось просить доктор Райлі... ну, йому ніхто не каже «ні».

— Але ж, лікарю, — благала його я, — я ж не вмію писати, зовсім не вмію!

— Нісенітниця, — пирхнув він. — Ставтеся до цього як до написання історії хвороби, коли вже так сумніваєтесь.

Ну... звісно, можна і так до цього ставитися. Але доктор Райлі ще не закінчив свою думку. Він додав, що всім потрібен простий і зрозумілий звіт про події в Тель-Ярімджі.

— Якщо такий звіт складе одна із зацікавлених сторін, його ніхто не вважатиме переконливим. Обов'язково скажуть, що він упереджений.

Тут він також, безперечно, мав рацію. Я перебувала у самісінькому центрі подій, але водночас залишалася, так би мовити, стороннім спостерігачем.

— А чому б вам самому все не записати, лікарю? — спитала я.

— Мене ж там не було, на відміну від вас. До того ж, — зітхнувши, додав він, — мені донька не дозволить.

Як же він прогинається під це дівчисько! Ганьба! Я вже зібралася була це йому пояснити, але раптом побачила, як він підморгнув мені. Це найгірша особливість доктора Райлі: ніколи не зрозумієш, коли він жартує, а коли говорить серйозно. Він завжди розмовляв повільно і меланхолійно — але добра половина його висловлювань мала іронічний підтекст.

— Ну... — Моя позиція похитнулася. — Гадаю, я могла б спробувати.

— Авжеж, могли б.

— Але я не зовсім розумію, з чого почати.

— У мене для вас гарна підказка. Почніть з початку і ведіть до кінця, а тоді — закінчуйте![1]

— Я навіть не знаю напевно, де і з чого все почалось, — зітхнула я.

— Повірте мені, сестро, труднощі з тим, як почати розповідь, просто забавка порівняно з тим, як знайти в собі сили зупинитися! Принаймні в мене виникають саме такі труднощі, коли я маю зробити промову. Слухачам доводиться хапати мене за фалди і тягти донизу, примушуючи сісти на місце.

— Та ви жартуєте, лікарю.

— Я серйозний як ніколи. Отже, ви згодні?

Але мене непокоїла ще одна річ. Я трохи повагалась і врешті-решт знайшла в собі мужність і зауважила:

— Знаєте, лікарю, я боюсь, що мій виклад подій може виявитися трошки... особистим.

— Господи, жіночко, та що особистішим буде ваш виклад подій, то краще! Це ж історія про людей, а не про манекени! Розповідайте упереджено, пристрасно — та взагалі як вам заманеться! Опишіть усе так, як ви вважатимете правильним. Потім відредагуємо місця, які вам здадуться наклепницькими. Головне — пишіть. Ви ж розсудлива жінка, а отже, зробите розсудливий, логічний опис того, що сталося.

Отак я й отримала завдання написати про все, і я пообіцяла докласти всіх зусиль.

Отже, я починаю, але, як я вже пояснила лікареві, важко зрозуміти, з чого саме, власне кажучи, потрібно почати.

Гадаю, насамперед я маю трохи розповісти про себе. Мені тридцять два роки, і звать мене Емі Лезерен. Практичну підготовку я пройшла у лікарні Святого Христофора, а потім два роки працювала в пологовому відділенні. Також я надавала приватні послуги і ще чотири роки працювала у притулку міс Бендікс для старих на вулиці Девоншир-плейс. До Іраку я потрапила разом із місіс Келсі: я наглядала за нею під час пологів. Вона поїхала до Багдада разом із чоловіком і заздалегідь найняла маляті няньку, яка перед цим кілька років працювала в родині друзів місіс Келсі — там, в Іраку. Діти цих друзів мали повернутися до Англії та піти до школи, і няня погодилася працювати у місіс Келсі після їхнього від'їзду. Місіс Келсі дуже нервувалася щодо подорожі з такою маленькою дитиною, і тому майор

Келсі й найняв мене — я мала супроводжувати його дружину й маля і піклуватися про них. Ми домовилися, що майор оплатить мені зворотню подорож, якщо я не знайду попутників, які б потребували послуг медсестри.

Гадаю, описувати родину Келсі немає потреби: дитина виявилася справжнім подарунком, а місіс Келсі — дуже милою, хоча й полохливою, жінкою. Подорож мені дуже сподобалась — це була моя перша довга мандрівка морем.

На судні я познайомилась із доктором Райлі. Він мав похмуре обличчя, чорне волосся і низький сумний голос — який залишався таким, навіть коли його володар жартував, а жартувати він любив. Здається, йому подобалося дражнити мене, і він постійно казав різні дурниці — просто щоб подивитися, чи я відреагую. Він працював лікарем у містечку Гасанія, до якого з Багдада потрібно було їхати півтора дня.

Я вже провела в Багдаді близько тижня, аж тут знову наштовхнулася на нього, і він поцікавився, коли я покидаю родину Келсі. Я відповіла, що мені дивно чути це від нього саме тепер, адже насправді Райти (інша сім'я, про яку я згадувала) вирішили повернутися додому раніше, ніж планували, а отже, їхня доглядальниця могла перейти на службу до місіс Келсі просто зараз.

Він сказав, що вже чув про Райтів, і тому запитав мене:

— Власне кажучи, сестро, ймовірно, у мене є для вас робота.

— Хворий?

Він насупився, ніби роздумуючи, казати мені чи ні.

— Це навряд чи можливо назвати хворобою. Це просто дама, яка має, скажемо так, свої «примхи».

— А-а! — відповіла я.

(Зазвичай усі розуміють, що тут мається на увазі — пияцтво або наркоманія!)

Доктор Райлі не вдавався в деталі. Він був дуже обачний.

— Так, — сказав він. — Певна місіс Лайднер. Її чоловік — американець, точніше американець шведського походження. Він очолює велику групу американських археологів.

І лікар розповів мені, що ця експедиція вела розкопки великого асирійського міста, на зразок Ніневії. І хоча будинок експедиції був розміщений недалеко від Гасанії, але, правду кажучи, це було дуже

самотнє місце, і доктор Лайднер давно хвилювався за здоров'я своєї дружини.

— Я не дуже його зрозумів, але, здається, у неї час від часу трапляються напади страху.

— Вона постійно залишається сама серед місцевих? — запитала я.

— О ні, там дуже багато людей — семеро чи восьмеро. Я не думаю, що вона хоч раз опинялась у будинку сама. Але, здається, немає сумнівів, що вона довела себе до дивного стану. Лайднер, звісно, по вуха в роботі, але він обожнює дружину, тому її стан дуже його непокоїть. Йому було б значно легше, якби він знав, що за нею наглядає людина відповідальна та кваліфікована.

— А якої думки сама місіс Лайднер?

Доктор Райлі похмуро відповів:

— Місіс Лайднер дуже чарівна жінка. Вона зазвичай змінює свою думку кожні два дні. Але загалом вона цю ідею підтримує. — І додав: — Вона ексцентрична жінка. Вона схильна до перебільшень і, як на мене, дуже вправно бреше, але Лайднер, здається, щиро вірить, що вона до смерті чимось налякана.

— А що вона сама вам казала про це, лікарю?

— Ну, вона не радилася зі мною! У будь-якому разі я їй однаково ніколи не подобався, і на це є багато підстав. До мене прийшов лише Лайднер, він і запропонував цей план. Ну-с, сестро, що скажете? Вам випадає нагода побачити ще щось у цій країні, перш ніж повернутися додому, — адже вони копатимуть не менш ніж два місяці. А розкопки — досить цікава річ.

Подумавши хвилинку і зваживши всі «за» та «проти», я відповіла:

— Ну, гадаю, можна спробувати.

— Чудово, — зрадів доктор Райлі й підвівся. — Лайднер зараз у Багдаді. Я скажу йому, щоб він приїхав і подивився, чи зможе з вами домовитися.

Того ж дня доктор Лайднер прийшов у готель. Він виявився чоловіком середнього віку і здався мені людиною досить нервовою та нерішучою. У ньому відчувалися м'якість і доброзичливість і, певною мірою, безпорадність.

Він, здається, був справді відданий своїй дружині, але так і не зміг чітко мені пояснити, що саме з нею трапилось.

— Розумієте, — сказав він, збентежено смикаючи себе за бороду, — пізніше я зрозуміла, що це, в принципі, для нього типово, — моя дружина справді перебуває в дуже нервовому стані. І мене це... непокоїть.

— На фізичний стан скарг немає? — уточнила я.

— Ні-ні, гадаю, тут усе гаразд. Ні, я не думаю, що з нею фізично щось сталося. Але вона... уявляє такі речі, ну... ви ж розумієте.

— Які речі? — запитала я.

Але він ухилився від відповіді й просто розгублено пробурмотів:

— Вона доводить себе на рівному місці... Я справді не бачу ніяких підстав для її страхів.

— Страхів перед чим, докторе Лайднер?

Його відповідь виявилася розпливчастою:

— О, ну... це просто страхи, знаєте.

Ставлю десять до одного, подумала я, що це наркотики. І він цього не усвідомлює! Як і багато інших чоловіків. Вони тільки дивуються, чому їхні дружини такі нервові й мають такі різкі зміни настрою.

Я запитала, чи схвалює місіс Лайднер ідею моєї появи.

Його обличчя просяяло.

— Так! І це мене дуже приємно здивувало. Вона сказала, що це дуже гарна ідея, бо вона почуватиметься набагато безпечніше.

Останнє слово мене неприємно вразило. *Безпечніше*. Дуже дивне слово для таких обставин. Я почала підозрювати, що, мабуть, місіс Лайднер страждає на психічний розлад.

З якимось хлоп'ячим запалом доктор Лайднер продовжив:

— Я впевнений, ви добре порозумієтесь. Насправді вона дуже чарівна жінка. — Він щиро всміхнувся, розганяючи мої підозри. — Вона відчуває, що ви станете для неї найбільшою втіхою. Я відчув те саме, щойно побачив вас. Ви маєте такий вигляд — якщо дозволите це сказати, — наче у вас б'є життя і ви сповнені здорового глузду. Я впевнений, що ви просто створені для Луїзи.

— Ну, ми можемо спробувати, докторе Лайднер, — бадьоро відповіла я. — Я впевнена — тобто в будь-якому разі сподіваюся, що зможу бути корисною вашій дружині. Можливо, її непокоять місцеві?

— Боже, звісно ж ні! — Він похитав головою, певно, здивований таким припущенням. — Моя дружина дуже любить арабів — вона цінує їхню простоту і почуття гумору. Ми одружені менше ніж два

роки, і це для неї лише другий сезон, але вона вже непогано розмовляє арабською.

Я трохи помовчала, а потім зробила ще одну спробу і спитала:

— Докторе Лайднер, невже ви зовсім не можете сказати мені, чого насправді боїться ваша дружина?

Я бачила, як він вагається, що саме відповісти. Нарешті він повільно сказав:

— Я сподіваюся — я вірю, — що вона сама вам про це розповість.

І більше я з нього нічого нічого не витягла.

Розділ третій

Чутки

Ми домовилися, що я приїду до Тель-Ярімджі наступного тижня.

Місіс Келсі переїжджала до свого дому в Алвії, і я була тільки рада хоч трохи полегшити їй життя.

За цей час я кілька разів чула згадку про експедицію доктора Лайднера. Друг місіс Келсі, молодий майор ВПС, презирливо скривився і вигукнув:

— Чарівна Луїза... То он він який, її останній! — І звернувся до мене: — Це ми їй дали таке прізвисько, сестро. Усі її знають як «Чарівну Луїзу».

— І що, невже вона така гарна? — запитала я.

— Це її власна оцінка. Вона вважає, що так воно і є!

— Не глузуйте, Джоне, — дорекла йому місіс Келсі. — Ви ж знаєте, що так думає не тільки вона! Вона звела з розуму багато чоловіків.

— Можливо, ви маєте рацію. Вона, звісно, уже не перволіток, але привабливості не втратила.

— Але ж і ви закохалися були в неї по самі вуха! — розсміялася місіс Келсі.

Майор ВПС почервонів і засоромлено визнав:

— Що ж, мабуть, вона і справді не позбавлена чарівності. Що стосується самого Лайднера, то він не лише боготворить землю, по якій вона ходить, — він хоче, щоб і всі інші члени експедиції їй поклонялися! Певна річ!

— Скільки їх там узагалі? — поцікавилась я.

— Сестро, там люди всіх професій та національностей, — весело відповів майор ВПС. — Англійський архітектор, французький чернець із Карфагена — він працює із написами: табличками та всім іншим, ну, ви розумієте. Також є міс Джонсон. Теж англійка — вона в них і

швець, і жнець, і на дуді грець. Плюс низенький товстунчик, який усе фотографує — американець. І сім'я Меркадо. Тільки небо знає, що в них за національність — якісь латиноси! Вона зовсім молода, ця змієподібна істота, а як вона ненавидить Чарівну Луїзу! І є двоє юнаків, ну і все, мабуть. Дехто з них диваки, але загалом вони всі приємні — чи не так, Пеннімане? — Він звертався до літнього чоловіка, який сидів і замислено крутив у руках пенсне.

Той смикнувся від несподіваного запитання і подивився на майора ВПС:

— Так-так, дійсно, дуже приємна компанія. Тобто якщо брати кожного окремо. Звичайно, Меркадо той ще дивак...

— У нього така дивна борода, — вставила місіс Келсі. — Дуже дивний чоловік, ще й кульгає.

Майор Пенніман продовжив відповідь, наче не почувши її слів.

— Юнаки — вони обидва дуже приємні. Американець досить тихий, а от англієць — занадто балакучий. Дивно, зазвичай усе навпаки. Сам Лайднер — чудовий дядько, такий скромний і невибагливий. Так, окремо всі вони приємні люди. А проте чомусь — можливо, звісно, це лише моя уява, — коли я заходив до них востаннє, у мене з'явилося дивне враження, наче щось негаразд. Я, на жаль, не можу сказати, що саме я відчув... Усі вони поводитися неприродно. Панувала дивна атмосфера, така напружена... Гадаю, я найкраще поясню, що саме маю на увазі, коли зазначу, що всі вони занадто ввічливо передавали одне одному масло.

Трохи почервонівши, бо мені не дуже подобається висловлювати власну думку, я сказала:

— Якщо люди занадто довго перебувають в одному просторі, то рано чи пізно вони починають нервуватися. Я це знаю з досвіду роботи в лікарні.

— Ви маєте рацію, — погодився зі мною майор Келсі, — але сезон лише почався, тож навряд чи вони вже встигли роздратуватися.

— Експедиція, імовірно, схожа на наше життя в мініатюрі, — висловив свої міркування майор Пенніман. — У ній є місце і для маленьких груп за інтересами, і для суперництва, і для ревности.

— Здається, цього року до неї ввійшло чимало новачків, — зазначив майор Келсі.

— Зараз підрахуємо. — Майор ВПС почав рахувати на пальцях. — Юний Колман — новенький, як і Райтер. Еммот був тут минулого року, і обоє Меркадо також. Отець Лавінї — новенький. Він приїхав замість доктора Берда, який захворів і не зміг приєднатися до групи. Кері, звичайно, людина досвідчена. Він приїздить сюди із самого початку, а це вже п'ять років. Міс Джонсон працює майже стільки ж років, скільки й Кері.

— Я завжди вважав, що вони там у Тель-Ярімджі добре ладнають між собою, — зазначив майор Келсі. — Вони здавалися щасливою сім'єю, а це справжня дивина, якщо зважати на людську природу! Я впевнений, що медсестра Лезерен зі мною погодиться.

— Ну, — сказала я, — не можу з вами не погодитися! Мені довелося стати свідком багатьох сварок у лікарні — а починалися вони з дрібниць на кшталт суперечки щодо чайника чаю.

— Так, у замкнутих колективах люди часто стають дріб'язковими, — кивнув майор Пенніман. — І все-таки я відчуваю, що цього разу є якась інша причина. Лайднер — він такий незлобливий та невибагливий чоловік, з дійсно надзвичайним почуттям тактовності. Йому завжди вдавалося підтримувати у своїх експедиціях приємну атмосферу та гарні стосунки між усіма членами колективу. Утім, днями я справді відчув емоційну напруженість.

Місіс Келсі засміялася.

— І ви дійсно не бачите цьому пояснень? Але ж це просто впадає в око!

— Що ви маєте на увазі?

— Звичайно ж місіс Лайднер.

— Ой, Мері, облиш, — сказав її чоловік, — вона чарівна жінка, зовсім не сварлива.

— А я не казала, що вона сварлива. Вона викликає сварки!

— Яким чином? Та й навіщо це їй?

— Навіщо? Навіщо? Тому що їй нудно. Вона не археолог, лише дружина археолога. Їй нудно сидіти тут без жодної розваги, і тому вона створює свою власну драму. Їй весело, коли інші сваряться, вона так розважається.

— Мері, ти ж цього не знаєш. Ти це лише вигадуєш.

— Авжеж, я це вигадую! Але ви ще побачите, що я маю рацію. Чарівна Луїза не дарма прикидається Мона Лізою! Може, вона й не

бажає нікому зла, але їй подобається спостерігати, що станеться далі.

— Вона віддана Лайднерові.

— О! Запевняю вас, я не мала на увазі якісь вульгарні інтриги. Але ця жінка — типова *allumeuse*[2].

— Жінки так мило відгукуються про інших жінок, — усміхнувся майор Келсі.

— Я знаю. Кісточки перемивають — ось що чоловіки кажуть у таких випадках. Але ми зазвичай маємо рацію щодо представниць своєї власної статі.

— Хай там як, — задумливо промовив майор Пенніман, — навіть припускаючи, що всі немилосердні здогадки місіс Келсі правдиві, я не думаю, що вони повністю пояснюють незвичайне відчуття напруженості — знаєте, воно радше скидається на стан атмосфери перед грозою. У мене було дуже сильне враження, що будь-якої миті може вибухнути буря.

— Не лякайте медсестру, — попросила його місіс Келсі. — Вона їде туди за три дні, а ваші слова можуть спонукати її відмовитися від поїздки.

— Та ні, мене цим не налякаєш, — розсміялась я.

Утім, я багато думала про все почуте. У моїй пам'яті знову і знову спливало цікаве використання доктором Лайднером слова «безпечніше». Може, на решту групи так впливав таємний страх його дружини, який залишався (чи не залишався) без уваги? А може, навпаки: вона нервувалася саме через цю напруженість — чи, можливо, через невідому причину напруженої атмосфери в групі?

Я подивилась у словнику слово «*allumeuse*», яке використала місіс Келсі, але не змогла зрозуміти його.

«Що ж, — сказала я собі, — треба почекати. Поживемо — побачимо».

Розділ четвертий

Я прибуваю до Гасанії

За три дні я покинула Багдад.

Мені не хотілося залишати місіс Келсі та маля — воно було таким милим і чудово зростало, щотижня набираючи належну вагу. Майор Келсі відвіз мене на вокзал і попрощався зі мною. Я мала прибути в Кіркук наступного ранку, а там мене мали зустріти.

Спала я погано — та й що казати: у потягу я завжди погано сплю. А того разу мене ще й переслідували кошмари.

Проте коли наступного ранку я визирнула у вікно, то побачила, що погода гарна, і мене охопила цікавість: що вони за одні, ті люди, з якими мені от-от доведеться зустрітись?

Я вийшла на платформу і почала розгублено озиратися навколо, але майже одразу побачила, що до мене йде якийсь юнак. У нього було кругле рожеве обличчя. Справді, за все своє життя я ніколи не бачила людину, яка мала б точнісінько такий вигляд, як персонаж із книжки Пелема Вудгауза[3].

— Здоровенькі були! Ви медсестра Лезерен? Тобто я хотів сказати, ви, напевно, саме вона, як я бачу! Ха-ха! Мене звати Колман. Мене відправив по вас доктор Лайднер. Як ви почуваетесь? Жахлива поїздка, чи не так? Хіба мені не знати цих клятих потягів? Ну, от ви тут... а ви вже снідали? Це і весь ваш багаж? Здається, ви дуже скромна людина, еге ж? Місіс Лайднер має чотири валізи та дорожню скриню, і я вже мовчу про коробку для капелюшків і фірмову подушку та ще багато всього іншого. Я не занадто багато розмовляю? Ходімо до нашої карети.

Ззовні на нас чекала автівка — пізніше я чула, як її називають «станційний фургон». Вона й справді трохи скидалася на фургон, а ще трохи — на вантажівку і трохи — на легковий автомобіль. Містер Колман допоміг мені залізти всередину, попередивши, що мені краще сидіти поруч із водієм, бо там не так сильно трясє.

Трясе? Цікаво, як ця чортопхайка не розвалилася! І нічого бодай трохи схожого на дорогу — лише стежина, уся у вибоїнах та ямах. Ось тобі і славетний Схід! Коли я згадала наші чудові магістральні дороги в Англії, мене ненадовго охопила туга за батьківщиною. Містер Колман нахилився вперед зі свого місця (він сидів позаду мене) і щосили заволав мені на вухо:

— Дорога в дуже гарному стані, — крикнув він одразу після того, як нас так підкинуло з місць, що ми ледь не торкнулися даху.

І, здавалося, він зовсім не жартував.

— Це для вас дуже добре, адже печінка струшується. Ви повинні про це знати, сестро.

— Стимульована печінка не піде мені на користь, якщо в мене голова розколеться, — єхидно зауважила я.

— Ви маєте проїхатися тут після того, як пройде дощ! Заноси будуть чудові. Більшу частину часу машина їде боком.

На це я нічого не відповіла.

Незабаром нам довелося перетнути річку — ми зробили це на найбожевільнішому поромі, який лишень можна собі уявити. На мій погляд, нам дуже пощастило, що ми взагалі перебралися; але всі, здається, сприйняли нашу вдачу як належне.

Нам знадобилося близько чотирьох годин, щоб дістатися до Гасанії, — місто, на мій превеликий подив, виявилось досить великим. З іншого берега річки, перш ніж ми переправилися, воно справило на мене гарне враження: така затишна місцина, побудована з білого каменю, прикрашена мінаретами. Але щойно ми перетнули міст і в'їхали на територію міста, мене наповнили геть інші відчуття. Усюди смердить, під ногами сміття, будівлі напівзруйновані, навколо бруд і безлад.

Містер Колман відвів мене до будинку доктора Райлі — за його словами, лікар хотів пообідати зі мною.

Доктор Райлі був так само приємний, як і завжди, і будинок його теж був гарним — свіжим та бездоганно чистим, і в ньому була ванна кімната! Я охоче прийняла ванну, і коли знову одяглась у форму медсестри і спустилась обідати, я вже почувалася добре.

Обід якраз подали, і ми ввійшли до їдальні. Лікар перепросив за свою доньку — за його словами, вона завжди спізнювалася.

Щойно ми закінчили з дуже гарною стравою — яйцями в соусі, як у кімнату зайшла дівчина, і доктор Райлі відрекомендував її мені:

— Сестро, це моя донька, Шейла.

Вона потиснула мені руку, висловила сподівання, що моя подорож була приємною, скинула капелюшка, холодно кивнула містерові Колману і сіла.

— Ну, Білле, — сказала вона. — Як поживаєш?

Він заходився розповідати про якусь вечірку, що мала відбутися в клубі, а я стала придивлятися до дівчини.

Не можу сказати, що вона мені сподобалася. Трішки зухвала, як на мене. А ще надзвичайно безцеремонна, хоч і гарна з лиця. Чорне волосся, блакитні очі, бліде обличчя — і нафарбовані вуста. Манера розмови в неї була зверхня й саркастична, і мене це дратувало. Була у мене колись така стажерка, і хоча я визнаю, що працювала вона дуже добре, але її манера говорити завжди мені допікала.

Мені раптом здалося, ніби містер Колман залицяється до дівчини. Він почав трохи заїкатися, і його балаканина стала ще більш ідіотичною, ніж раніше, якщо це взагалі можливо! Він нагадав мені великого дурного пса, який махає хвостом і намагається догодити.

Після обіду доктор Райлі поїхав у лікарню, а містерові Колману треба було привезти дещо з міста, і тоді міс Райлі запитала мене, чи не хочу я трохи прогулятися містом, чи радше залишилася б у будинку. Містер Колман, за її словами, повернеться до мене через годину.

— А тут є що подивитися? — здивувалась я.

— Є кілька мальовничих куточків, — відповіла міс Райлі. — Але я не знаю, чи вони припадуть вам до смаку. Там дуже брудно.

Вона це сказала, наче вжалила. Я ніколи не вмiла милуватися краєвидом, якщо для цього потрібно заплющити очі на бруд.

Урешті-решт вона потягла мене до досить приємного клубу: із вікон відкривався гарний вид на річку, і, що теж важливо, там були англійські газети та журнали.

Коли ми повернулися до будинку, містера Колмана ще не було, тож ми сіли трохи поговорити. Розмова чомусь не в'язалася.

Міс Райлі запитала мене, чи я вже познайомилася з місіс Лайднер.

— Ні, — відповіла я. — Тільки з її чоловіком.

— А, — промовила вона. — Цікаво було б дізнатися ваше враження.

Я промовчала, а вона продовжувала:

— От доктор Лайднер мені дуже подобається. Та він усім подобається.

«Про чоловіка так кажуть, коли його дружина не подобається», — подумки зауважила я.

Я й далі мовчала, і раптом вона запитала:

— Що з нею? Чи доктор Лайднер вам щось розповів?

Я не збиралася починати пліткувати про пацієнтку ще до того, як до неї доїхала, тому ухилилася від прямої відповіді:

— Я так зрозуміла, вона трохи виснажена і їй потрібен догляд.

Міс Райлі розсміялася — дуже неприємний у неї був сміх, маю сказати, — різкий, грубий.

— Боже милостивий! — вигукнула вона. — Та ж із нею і так носить дев'ятеро людей — хіба цього мало?

— Гадаю, усім їм є чим зайнятися, — зазначила я.

— Зайнятися? Звичайно, справ у них багато. Але Луїза для них важливіша за всі справи — і вона пильно за цим стежить.

«Еге ж, — сказала я собі. — Вам вона зовсім не подобається».

— А проте, — продовжувала міс Райлі, — я не розумію, чого вона хоче від професійної медсестри. Я вважала, що вона воліла б допомогу якогось аматора, а не того, хто кластиме їй у рота термометр і рахуватиме її пульс і врешті-решт зведе все до сухої арифметики.

Ну, я мушу визнати, оце вже мені стало цікаво.

— Ви думаєте, з нею все гаразд? — уточнила я.

— Звичайно, з нею нічого не сталося! Ця жінка здорова, як бик. «Дорога Луїза цілу ніч не спала, у неї чорні кола під очима». Так, звісно — вона ж їх олівцем намалювала! Щоб привернути увагу і щоб усі метушились, кружляли навколо неї!

Щось у цьому, звичайно, було. Мені довелося (у роботі медсестри це звичайна річ) стикатися з багатьма іпохондриками, чиєю єдиною насолодою було змушувати всіх домашніх танцювати навколо себе. І якби лікар чи медсестра сказали їм: «У вас не знайдено жодної з відомих на землі хвороб»... То, для початку, «хворі» цьому не повірили б, а їхнє обурення було б цілком щиросердим.

Звісно, можливо, міс Лайднер саме такий випадок. Звичайно, першою жертвою такого обману мав стати її чоловік. Чоловіки, як я зрозуміла з досвідом, дуже довірливі, коли йдеться про хвороби. Але

те, що я почула, усе-таки не зовсім відповідало цій картині. Наприклад, я ніяк не могла зрозуміти, до чого тут те дивне слово — «безпечніше».

Дивно, і чому воно застрягло в моїй свідомості?

Розмірковуючи про це, я запитала:

— Чи місіс Лайднер — нервова жінка? Або, можливо, вона нервується, наприклад, через те, що живе далеко від будь-якої цивілізації?

— Та нащо їй нервуватися? Боже милостивий, їх там аж десятеро! А через те, що вони мають справу зі старовинними речами, там ще й охорона є. Ні, ні, у неї немає підстав нервуватися, принаймні...

Мені здалося, що дівчину вразила якась думка, і тому вона замовкла. Лише за хвилину чи дві міс Райлі продовжила:

— Дивно, що ви це сказали.

— Чому?

— Нещодавно ми з капітаном Джервісом заїхали до неї. Це було вранці. Більшість були на розкопках. Вона сиділа й писала листа і, гадаю, не чула, що ми приїхали. Слуги, що зазвичай приводив нас до неї, ніде не було, тож ми підійшли просто до веранди. Мабуть, вона побачила на стіні тінь Джервіса, бо вона так закричала! Потім, звичайно, вона перепросила. Сказала, що подумала — то хтось чужий. Яюсь це дивно. Я маю на увазі, навіть якщо це був незнайомець, навіщо було так верещати?

Я задумливо кивнула.

Міс Райлі помовчала, а потім раптом вибухнула:

— Я не розумію, що з ними цього року. Їх усіх чогось тіпає. Джонсон завжди така похмура, що майже не розтуляє рота. Якщо до Девіда не звертатися, він теж воліє мовчати. Білл, звичайно, ніколи не замовкає, але яюсь від його балаканини, здається, усім ще гірше. Кері має такий вигляд, ніби зараз щось станеться. І всі вони дивляться одне на одного так, ніби... ніби... ну, не знаю як, але дуже-дуже дивно.

Яка рідкісна ситуація, подумала я, дві такі несхожі особи, як міс Райлі й майор Пенніман, чимось однаково вражені.

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ